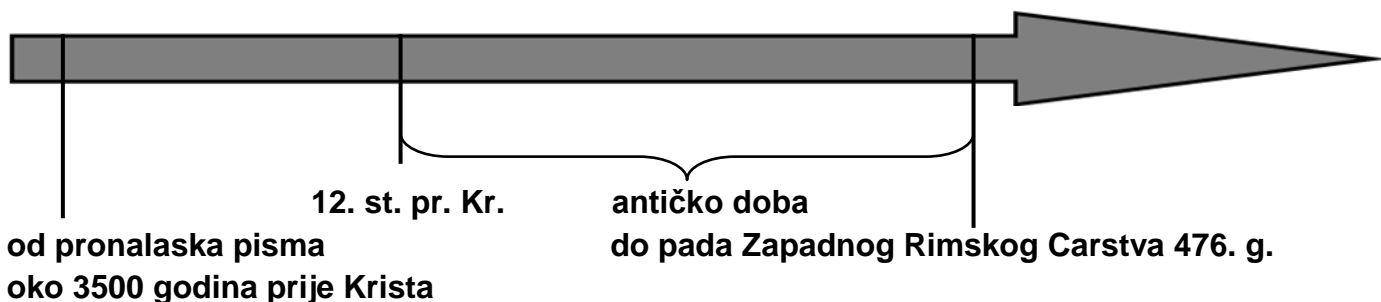

STARI VIJEK

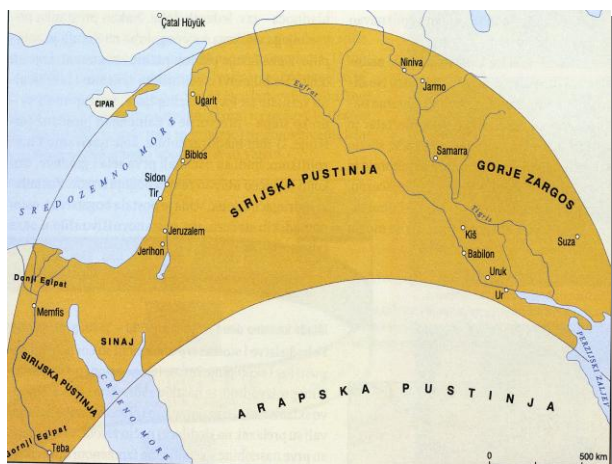

Antičko doba je razdoblje starog vijeka od 12. stoljeća prije Krista do 5. stoljeća koje obuhvaća razvoj Grčke i Rima i svih zemalja koje su bile pod utjecajem grčke i rimske kulture.

DRŽAVE I NARODI STAROG ISTOKA

Stari Istok je zajednički naziv za rane civilizacije na području Bliskog Istoka: Mezopotamija (današnji Irak i Sirija), Perzija (današnji Iran), istočna obala Sredozemnog mora te Egipat, a koje su se razvijale od uspona Sumera u 4. tisućljeću prije Krista do osvajanja Aleksandra Velikog u 4. stoljeću prije Krista, (u brončanom i ranom željeznom dobu). Na tom području se razvila intenzivna poljoprivreda (plodni polumjesec), koristilo se prvo pismo, izumljeno je lončarsko kolo i kotač, stvorene su prve centralizirane države, zakonici i carstva, kao i društvena podjela, ropstvo, organizirano ratovanje, ali i temelji astronomije i matematike.

Prve države i civilizacije nastaju u porječjima velikih rijeka Afrike i Azije: Nila, Eufrata, Tigrisa, Inda, Gangesa, Hoanghoa, Yangtzea. Na područjima tih velikih i plodnih rijeka

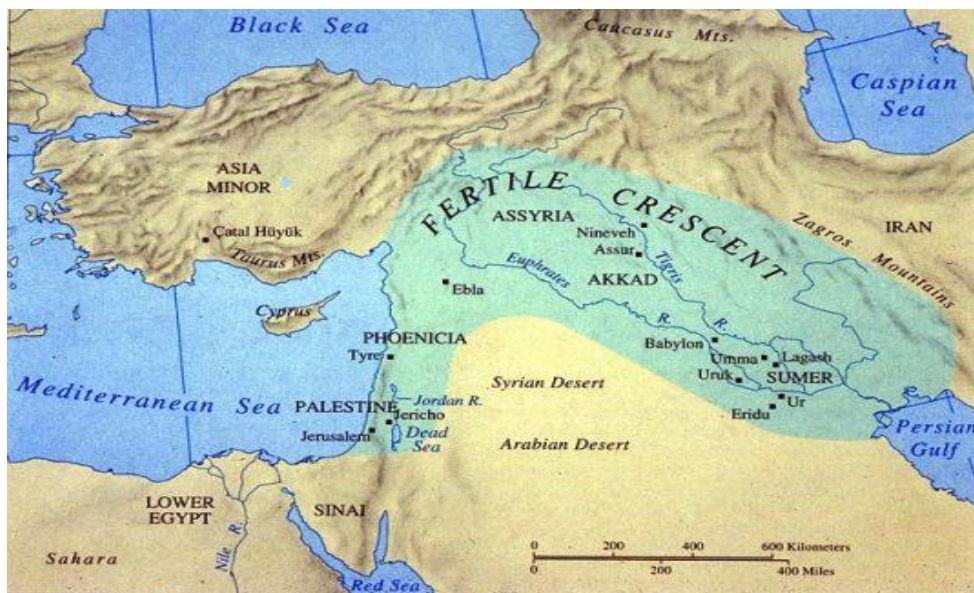

živjeli su: Egipćani, Sumerani, Akadani, Babilonci, Židovi, Feničani, Perzijanci, Indijci, Kinezi.

Nastanak države: radi potreba poljoprivrede bilo je potrebno izgraditi irigacijske sustave ((sustavi kanala za navodnjavanje te brana i nasipa za zaštitu od poplava). Ti graditeljski poslovi zahtijevali su povezivanje i ujedinjavanje ljudi koji su živjeli na tim područjima. Podjela i organizacija rada dovela je do stvaranja prvih država.

Ustroj društva: vladari (upravljaju državama, bogovi ili potomci bogova, imaju neograničenu vlast, posjeduju zemlju i stanovnike), svećenici (tumače volju bogova, obavljaju vjerske ceremonije), činovnici (nadziru izvršavanje obaveza), vojska (čuva državu i nadzire stanovništvo) trgovci, obrtnici, seljaštvo (plaćaju porez, vojna obaveza), robovi (vlasništvo države, rad na javnim poslovima-izgradnja kanala, nasipa, hramova). Robovlasništvo je društveno uređenje karakteristično za stari vijek.

Mezopotamija – područje između rijeka Eufrata i Tigrisa, pogodno za život zbog blage klime i plodne zemlje (plodni mulj je davao do 3 žetve godišnje) . Od 4. do 1. tisućljeća prije Krista razvija se civilizacija u kojoj su se izmjenjivali razni narodi: Sumerani, Akađani, Asirci i Babilonci . Zbog povoljnog položaja bila je pogodna za razvoj trgovine, ali je i često izložena ratovima i osvajanju.

Sumerani su bili najstariji stanovnici Mezopotamije (prvi podaci iz 4. tisućljeća prije Krista). Razvili su hramski tip grada države (u središtu je hram u kojem se odvija vjerski, gospodarski i politički život). Grade zigurate – stepenaste piramide. Glavni građevni materijal bila je opeka. Sumerški gradovi države su bili: Ur, Lagaš, Kiš, Akad, Uruk. Najznačajniji izumi Sumerana su kalendar, kotač i pismo (klinasto). Od Sumerana je sačuvano i najstarije književno djelo „Ep o Gilgamešu“ (nastao oko 2.000 godina prije Krista).

Babilon (Božja vrata) - smješten u središnjem dijelu Mezopotamije. Stanovnici su semitski narod Amorićani . Postaje trgovačko, političko i vjersko središte. Razvijena je trgovina sa narodima Male Azije. Najpoznatiji babilonski vladar bio je Hamurabi (18. stoljeće prije Krista). Prvi je zapisao običajno pravo (Hamurabijev zakonik – vojno-političko, obiteljsko i kazneno pravo). Nakon što su se Babilonci oslobodili asirske vlasti uspostavljeno je Novobabilonsko carstvo u 6. stoljeću prije Krista (Nabukodonosor II). Nakon njega carstvo zauzimaju Perzijanci.

Asirija – smještena na sjeveru Mezopotamija (brdovito područje pogodno za stočarstvo i lov). Centar države bio je grad Niniva. Asirci su bili vješti i okrutni ratnici (konjanici, strijelci). Najmoćniji asirski vladar bio je Asurbanipal (2. polovica 7. stoljeća prije Krista) koji je osvojio je Egipat. Nakon njegove smrti država se raspala.

Egipat – „dar Nila“ (Herodot 5. stoljeće prije Krista)

Zbog radova na sustavima navodnjavanja oko rijeke Nil, došlo je do ujedinjavanja malih seoskih zajednica. Tako su nastali Gornji i Donji Egipat. Te dvije države ujedinio je oko 3200. godine prije Krista faraon Menes. Egiptom su vladali faraoni (neograničena vlast), a društvo je bilo podijeljeno na slobodne (svećenici, činovnici, trgovci, obrtnici, seljaci) i neslobodne (robovi).

Glavne grane gospodarstva bile su poljodjelstvo (uzgajali su žito, lan, bob, konoplju) i stočarstvo (ovce, koze, svinje, perad, pčele). U Egiptu je bilo razvijeno graditeljstvo (hramovi, piramide), a građevni materijal je bio kamen i opeka. Bile su razvijene prirodne znanosti (matematika, geometrija, medicina, astronomija), obrt i trgovina (pomorska trgovina, obrada metala, brodogradnja).

Veliki utjecaj u životu Egipćana imala je religija koja je politeistička (Ra – bog sunca, Oziris – bog poljodjelstva i uroda Anubis- bog mrtvih, Izida – božica prirode i plodnosti). Rašireno je vjerovanje u zagrobni život (kult mrtvih) – balzamiranje, mumificiranje

pokojnika – razvoj liječništva (upoznata je građa ljudskog tijela). Sa kultom mrtvih je povezana i gradnja piramida – grobnica faraona (najpoznatije su piramide faraona Keopsa, Kefrena, Mikerina iz 4. dinastije). Egipćani su razvili slikovno pismo hijeroglife (sveto pismo) koje su zapisivali na zidove i na papirus.

Egiptom su vladale 32 faraonske dinastije. Država je imala uspone i padove. Na vrhuncu moći je u 2. polovici 2. tisućljeća prije Krista u vrijeme faraona Ramzesa II. Nakon što su Egipat osvajali Asirci i Perzijanci, u 4. stoljeću prije Krista osvaja ga Aleksandar Veliki. U 1. stoljeću prije Krista Egipat su osvojili Rimljani i pretvorili ga rimsku provinciju.

Feničani su semitski narod koji je naseljavao uski pojas od obala istočnog Sredozemlja do gorja Libanon. Bavili su se ribarstvom, obrtom, brodogradnjom, trgovinom i metalurgijom, poznavali su bojanje stakla i tkanine. Feničani su bili najpoznatiji pomorci starog istoka, osnivali su trgovačke kolonije po Sredozemlju (Kartaga u Tunisu). Nije postojala jedinstvena država, nego su bili organizirani u gradove države kojima su upravljali kneževi i najbogatiji trgovci. Fenički gradovi bili su: Tir, Sidon, Biblos, Ugarit. Najznačajniji izum Feničana je glasovno pismo od 22 znaka (svaki glas – jedan znak, slovo) za potrebe trgovine.

Pojam civilizacija označava veliki broj kultura sa zajedničkim osobinama kao što su napredni gradovi, vlast, religija, razvijeno društvo, pismo, umjetnost.